

## LAKIALOITE 12/2012 vp

### Laki rikoslain 47 luvun 1 §:n muuttamisesta

#### *Eduskunnalle*

#### ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ehdotamme rikoslain 47 luvun 1 §:ssä mainitun työturvallisuusrikoksen enimmäisrangaistuksen nostamista ja täten myös vanhentumisaajan pidentämistä. Työturvallisuusrikoksesta tuomitaan nykyisin sakkoon tai vankeuteen enintään

yhdeksi vuodeksi. Lakialoitteessa ehdotamme, että enimmäisrangaistus nostetaan kahteen vuoteen vankeutta minimirangaistuksen pysyessä ennallaan. Rikoksen vanhentumisaika pitenee tuolloin kahdesta vuodesta viiteen vuoteen.

#### PERUSTELUT

Voimassa olevassa lainsäädännössä erityinen ongelma on työturvallisuusrikoksen lyhyt vanhentumisaika ja rangaistuksen vähäisyys etenkin eräissä törkeissä teoissa.

Rikoslain 47 luvun 1 §:n työturvallisuusrikoksessa säädetään mm. tapauksista, joissa työnantaja tai hänen edustajansa tahallaan tai laiminlyönnillään rikkoo työturvallisuusmääräyksiä taikka valvonnan laiminlyömällä aiheuttaa turvallisuusmääräysten vastaisen puutteellisuuden tai epäkohdan syntymisen. Rangaistavaa on lähinnä työturvallisuuslaissa tai sen nojalla annettujen valtioneuvoston päätöksissä olevien turvallisuusmääräyksen rikkomisen. Enimmäisrangaistus työturvallisuusrikoksesta on nykyisin vuosi vankeutta.

Yhteiskunnassa korostetaan entistä enemmän työntekijän suojaamista työelämän vaaroilta ja haitoilta. Fyysinen työsuojelu on kehittynyt hyvin. Erilaisilla lainsäädännön, ohjeistuksen,

koulutuksen ja työtapojen ratkaisulla on kyetty vähentämään fyysisten työtapaturmien määrää.

Fyysiseen vammautumiseen tai pahimmillaan työntekijän kuolemaan päätyneeseen tapahtumaan sovelletaan edellä mainitun rikoslain 47 luvun 1 §:n lisäksi rikoslain 21 luvun säännöksiä, mm. vamma- ja kuolemantuottamuspykälää. Suurimmassa osassa oikeuden antamista tuomioista työturvallisuusrikos on yhdistetty juuri kuoleman- tai vammantuottamusrikoksiin. Tällöin rangaistus on ollut ankarampi kuin pelkässä työturvallisuusrikoksessa.

Työelämän ja -olojen muuttuessa on työpaikoilla muodostunut kasvavaksi ongelmaksi erilainen häirintä, kiusaaminen ja henkinen väkivalta. Osa siitä täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Lainvastaisen toiminnan syy-yhteyden muodostaminen rikoslain 21 luvun vammantuottamukseen on erittäin vaikeaa, vaikka työntekijä on pahimmillaan pitkäkestoisen henkisen väkivallan seurauksena sairastunut työkyvyttömäksi.

si. Etenkään tällöin nykyisessä työturvallisuusrikkoksessa säädetty vuoden enimmäisrangaistus ei ole riittävä ja suhteessa toiminnan vahingollisuuteen.

Yhteiskunnan rakennemuutoksen vuoksi myös työ on muuttunut yhä enemmän asiantuntijatyöksi ja ns. tietotyöksi. Asiantuntijatyössä ei useinkaan kohdata fyysisiä riskejä työturvallisuudessa. Sen sijaan työsuojelun henkinen puoli korostuu aiempaa työelämää enemmän. Tästä huolimatta työturvallisuuslaki keskittyy etupäässä fyysiseen työsuojeluun. Henkisestä väkivallasta poliisille tehtyjen rikosilmoitusten määrä on kasvanut vuosittain.

Henkisen työsuojelun puutteen seuraukset pitkään jatkuessaan ilmenevät mm. unettomuutena, masennuksena tai psykofyysisinä oireina. Pahimmillaan tällaiset oireet aiheuttavat sairauslomia ja pitkään jatkuessaan jopa työkyvyttömyyseläkkeelle jäämistä. Henkistä kuormitusta työssä aiheuttavat toistuvasti ilmenevinä mm. epäoikeudenmukainen johtaminen, työn tavoitteiden puuttuminen, työnteon estäminen, ammattitaidon ja osaamisen vähättely tai vastaavasti osaamiseen nähden liian vaativien töiden teettäminen.

Ensisijaisia keinoja puuttua työpaikan ongelmiin ovat esimiehiksi nimitettävien ammattitaitoinen ja laadukas rekrytointi, koulutus, työturvallisuuteen liittyvien toimintatapojen luominen ja avoimen ilmapiirin vaaliminen. Ääritilanteissa, kun työyhteisön sisäiset keinot eivät riitä, on voitava käyttää myös tehokkaita keinoja esimerkiksi kiusaamisen kitkemiseksi. Tällöin viranomaisten toiminnan ja lainsäädännön on oltava ajan tasalla. Rikoslain työturvallisuussää-

döksen ongelma on tällä hetkellä rangaistusmaksimin alhaisuus ja sitä kautta tapausten lyhyt vanhentumisaika.

Rikoslain 8 luvun 1 §:ssä säädetään rikosten vanhentumisajasta. Tällä hetkellä työturvallisuusrikoksen enimmäisrangaistus on vuosi vankeutta ja täten vanhentumisaika kaksi vuotta. Vanhentumisajan lyhyys on käytännössä osoittautunut ongelmaksi. Osa tapauksista vanhentuu rikosoikeudellisesti, koska viranomaiset eivät ehdi käsitellä laajoja toimenpiteitä vaativia ja vaikeasti selvitettäviä juttuja. Erityisen ongelmallinen tilanne on, mikäli asianomistaja ei heti teon tapahduttua esimerkiksi uskalla tehdä ilmoitusta koston pelossa. Työturvallisuusrikoksen käsittely vaatii jo ennen mahdollista oikeudenistuntoa lähes aina työsuojeluviranomaisen, poliisin ja syyttäjän toimenpiteitä. Vasta syyttäjän tekemän päätöksen jälkeen vanhentumisaika katkeaa. Eri viranomaiset ovat tehostaneet entistään yhteistyötä, mutta se ei ole riittävä tae sille, ettei juttuja pääse vanhentumaan.

Mikäli enimmäisrangaistus korotettaisiin kahteen vuoteen, vanhentumisaika nousisi viiteen vuoteen. Se takaisi asianomistajan oikeusturvan toteutumisen ja samalla helpottaisi huomattavasti eri viranomaisten toimintaa vaikeasti selvitettävissä ja paljon työtä vaativissa tapauksissa. Samoin oikeus voisi käyttää entistä enemmän teon vakavuuteen liittyvää harkintaa määrätessään tuomion, koska rangaistusasteikko laajenisi sakosta kahteen vuoteen vankeutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:*

## Laki

### rikoslain 47 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan rikoslain (39/1889) 47 luvun 1 §, sellaisena kuin se on laeissa 578/1995, 1010/1995 ja 1018/2004 seuraavasti:

#### 47 luku

#### Työrikoksista

#### 1 §

#### *Työturvallisuusrikos*

Työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) rikkoo työturvallisuusmääräyksiä tai
- 2) aiheuttaa työturvallisuusmääräysten vastaisen puutteellisuuden tai epäkohdan taikka mahdollistaa työturvallisuusmääräysten vastaisen tilan jatkumisen laiminlyömällä valvoa työturvallisuusmääräysten noudattamista alaisessaan työssä tai jättämällä huolehtimatta taloudellisista, toiminnan järjestämistä koskevista tai muista työsuojelun edellytyksistä,

on tuomittava *työturvallisuusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Rangaistus kuolemantuottamuksesta, vammantuottamuksesta ja vaaran aiheuttamisesta säädetään 21 luvun 8—11 ja 13 §:ssä.

Työturvallisuusrikoksena ei kuitenkaan pidetä yksittäistä työturvallisuusmääräysten rikkomista, joka on työturvallisuuden kannalta vähäinen ja josta säädetään rangaistus työturvallisuuslain (738/2002) 63 §:ssä, työterveyshuoltolain (1383/2001) 23 §:ssä tai eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1016/2004) 13 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä        kuuta  
20        .

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 2012

Kari Tolvanen /kok  
Anssi Joutsenlahti /ps  
Jussi Halla-aho /ps  
Pauli Kiuru /kok  
Ismo Soukola /ps  
Eero Suutari /kok  
Markku Mäntymaa /kok  
Ari Jalonen /ps  
Lenita Toivakka /kok

Leena Rauhala /kd  
Kalle Jokinen /kok  
Heikki Autto /kok  
Hanna Tainio /sd  
Tom Packalén /ps  
Lasse Männistö /kok  
Olli Immonen /ps  
Eeva Maria Maijala /kesk  
James Hirvisaari /ps